

Beszámoló

Magyar Állami Eötvös Ösztöndíjhoz

Támogatott időszak: 2023.március – 2023. augusztus

A KUTATÁS TÉMÁJA: Nemzetközi migráció és nemzeti integráció alulnézetből: Olaszország, migráció és a civil válaszkísérletek.

MUNKACÍM: *Az olaszországi bevándorlás alulnézetből: a civil társadalom és az integráció*

A doktori kutatásról röviden

Kutatási területem tágan értelmezve a migrációkutatás, amelyen belül szakterületem ország specifikus és mikroszintű vizsgálódások elegyéből áll: Olaszország és annak is egy szűkebb aspektusú, elsősorban alulnézeti perspektívájú tanulmányozása. A kutatás a civil kezdeményezések fókuszba állításával vizsgálja a 2010–2020-as időszakban az Olaszországba irányuló migrációt és ennek segítségével kíván átfogó képet alkotni az itáliai helyzetről. A migrációkutatás egy olyan diszciplína, amely számtalan tudományághoz kötődik és maga a vizsgált jelenség is igen szerteágazó. Leggyakrabban jogi, rendészeti, migrációs politikai, szociológiai és demográfiai vagy regionális és közgazdasági elemzéseket láthatunk, míg a civil társadalom szerepét, illetve az integráció kérdéskörét kevésbé érintik e kutatások. Ezzel szemben engem elsősorban az integráció kérdésköre felől és a főként alulról szerveződő civil szervezetek lencséjén keresztül érdekel a bevándorlás. Az ehhez kapcsolódó szisztematikus kutatásaim, elsősorban Róma városában, 2014 óta rendszeresen zajlanak.

Az országokat érintő kihívások közül napjainkban a migráció az egyik legaktuálisabb és az európai országok közül Olaszország az egyik leginkább érintett. A nemzetközi migrációs folyamatoknak Itália régóta a szereplője: kezdetben kibocsátó országgént volt jelen, majd pedig tranzit-, illetve célországgént. Eközben az országon belüli, belső migráció is mindvégig meghatározó maradt. Az utóbbi évek migrációs trendjei Olaszországot sem kerülték el. A szubszaharai Afrikából az Európába irányuló, mediterrán migrációs útvonalon az egyik első európai állomás, Olaszország. Itália az elmúlt pár évben az országokat érintő kihívások közül a migrációval, mint egyre inkább fokozódó és feszültségekkel teli nyomással találkozik.

Az Istat becslései szerint jelenleg az olasz összlakosság 8,5 %-a bevándorló.¹

A migráció globális kihívás és az erre adott válaszok is csak globális kontextusban értelmezhetőek, ugyanakkor nagyon fontosak az adott ország belpolitikai reakciói is.

Ha az olasz politikai szintet vizsgáljuk, akkor azt mondhatjuk, hogy „hullámzó”, hol megengedő, hol szigorodó törvényekkel, de alapvetően sikertelenül próbálta kezelni az erősödő migrációt. A probléma megoldhatatlansága és nem megfelelő kezelése a társadalmon belüli feszültségek növekedéséhez nagyban hozzájárult. A korábban jóval inkább befogadóbb és elfogadóbb társadalmi attitűd sokat változott, magával hozva – Európa más részeiből is ismert jelenségeket – a rasszizmus és idegenellenesség növekedését. Az, hogy ez a jelenség mégsem vált (legalábbis az utóbbi időszakig) olyan mértékben meghatározóvá nagy szerepe van az Olaszországot jellemző erős civil társadalomnak, amely a migrációs kihívást is igyekszik, elsősorban lokális szinten, kezelni. Ugyanis a problémák bizonyos civil szervezeteket arra készítettek, hogy foglalkozzanak a problémával, és nem csupán a kultúrák közelítése, hanem az integráció mentén is megragadják a kérdést és megpróbálják az olasz társadalom szerves részévé tenni az országba érkezőket. Vagyis az országban létrejött egy markáns, a migráció problematikáját kezelni kívánó civil szervezeti réteg, amelyek főleg az integráció hiányából fakadó, lokális szinten jelentkező problémákra nyújtanak megoldást. Kutatásaim során fontosnak tartom ezek feltérképezését, folyamatos változásuk okán bővítését, kiegészítését. Ezek olyan nagyszámú (a legvisszafogottabb becslések alapján is ezer feletti a számuk) közösségi terek, amelyek mélyen gyökereznek az olasz társadalomban és az olasz politikai kultúra olyan alapvető elmeiben, mint a lokalizmus, familiarizmus, altruizmus, partecipáció, szindikalizmus és a mozgalmi lét. Ezen civil szervezeti rétegnek olyan különleges tagjai vannak, mint az ún. centro socailé-k, de Olaszország tekintetében ugyanilyen izgalmas témát jelentenek, a különböző mértékben, de egyházi támogatottságú civil szervezetek, amelyek mind-mind a hazai migrációkutatás kevésbé feltérképezett elemei.

Az ösztöndíj alatt megvalósuló kutatásnak fontos célja volt egyrésztől rávilágítani az integrációs politika fontosságára a migráció kezelése során. Valamint az olasz példa alapján arra a kérdésre is választ keresett, hogy ha az integrációs stratégia hiányzik, akkor a felmerülő és egyre mélyülő problémákat képes lehet-e a civil szféra orvosolni? A cél kettős: egyrésztől felhívni a figyelmet az integráció fontosságára és annak hiányából eredő problémákra, másrésztől pedig alulról vizsgálódva, ezen szervezeteken keresztül képet alkotni az olasz migrációs helyzetről és a civil szervezeteknek ebben játszott szerepéről. Az alulnézeti

¹ ISTAT (2022)

perspektíva pedig lehetőséget adhat az olaszországi migrációs helyzet új aspektusból történő értelmezésére, és ezáltal új elemek feltárására, jobb megértésre.

Az ösztöndíj a migrációkutatás hazai szakirodalmán kívül, a témában megjelent nemzetközi és olasz műveken, valamint terepkutatáson készült interjúkon, empirikus kutatásokon alapul. Az ösztöndíj során készült empirikus kutatások, mélyinterjúk elemzése – a különböző olasz kezdeményezések feltérképezésével, csoportosításával – a nemzetközi migráció egy olyan aspektusát adhatják, amely eddig az itthoni szakirodalomból hiányzik és a nemzetközi szakirodalomban is elenyésző.

A Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj célja

Az ösztöndíjjal továbbra is a civil kezdeményezéseken keresztül vizsgálta a 2010–2020-as időszakban az Olaszországba irányuló migrációt. A civil szervezetekhez kapcsolódó alapkutatások, valamint egy tipológia-kísérlet megalkotása, megfelelő alapot szolgáltatott a vizsgálódás kiterjesztéséhez, elmélyítéséhez. Vagyis a mobilitás legfőbb célja az olasz bevándorlást az integráció szemszögén keresztül tovább vizsgálni, valamint a civil szféra ebben betöltött szerepét tovább elemezni és kiegészíteni az újonnan felmerülő problémákkal, kihívásokkal, illetve az új irányvonalakkal.

A mobilitás az alábbi, főbb kutató kérdésekre kereste a választ:

- Miért szükségszerű integrációs politikáról is gondolkodni a bevándorláspolitikai megalkotása során?
- Milyen általános jellemzőket figyelhetünk meg a politikai szint migrációs stratégiájával kapcsolatban? A politikai válaszlépések milyen korrelációt mutatnak az olasz migrációs trendekkel?
- Milyen a bevándorlókat segítő civil kezdeményezésekkel találkozhatunk az országban? Hogyan lehet ezeket a civil kezdeményezéseket csoportosítani? Mit mondhatunk a hatékonyságukról?
- A pandémia időszaka hogyan hatott e szervezetek működésére? Mennyire tudták kezelni az újonnan felmerülő kihívásokat?
- Miért lehetnek fontosak a helyi intézkedések (attivismo civico) és ezek milyen jó példákkal szolgálhatnak?

- Az egyházi háttérű civil szervezetek hogyan illeszkednek a civil szervezetek sorába és milyen sajátos jellemzői vannak? Miért lehetnek fontosak a migráció okozta problémák kezelésében?
- Az ún. centro socialék milyen közös jellemzők mentén csoportosítható?

Fontosnak tartottam, hogy az ösztöndíj alatt a téma kiemelt kutatóival, szakértőivel készítsek interjúkat, megismerjem a véleményüket, álláspontjukat és általuk további fontos információkhoz és újabb kapcsolatokhoz, személyekhez, szervezetekhez jussak el, amely a további kutatás szerves részét tudja képezni. Ehhez nagyban hozzájárult a különböző eseményeken, konferenciákon, kerekasztalbeszélgetéseken való részvétel, ahol a téma jeles képviselőivel lehetett megismerkedni. A kutatás további elmélyítéshez és az új irányok feltérképezéshez primer forrásokra és empirikus adatokra is szükség volt, valamint a szekunder források frissítése is kiemelkedően fontos volt a téma aktualitása miatt, a megpályázott ösztöndíj ehhez nyújtott elengedhetetlenül fontos segítséget.

A benyújtott munkatervemben vázolt célkitűzések néhol hosszú, bürokratikus eljárást vagy előzetes egyeztetéseket, szervezést és adminisztratív feladatokat igényeltek. Olaszországban nem mindig könnyű ezeket elintézni és sokszor a kutatón kívülálló okok miatt nem is sikerül, vagy nem teljesen az előre elképzelt módon teljesülnek a megvalósítani kívánt feladatok. Ismerve a helyzetet igyekeztem erre a lehető legjobban felkészülni, amelyhez nagyban hozzájárult a pályázat elnyert időtartama is.

Az ösztöndíjas időszak célkitűzései és azok megvalósulása

Kutatásom fókuszpontja – ahogy fentebb is látható – továbbra is az integráció és a civil szervezetek fókuszán keresztül vizsgálta az olasz bevándorlást. Az ösztöndíj segítségével lehetőségem volt még inkább feltérképezni a civil szférát és a primer tapasztaltszerzés mellett, szekunder forrásokra is szert tettem, amelyek egy ilyen „forró téma” esetén mindig fontos építőelemei a kutatásnak és bizony nem minden szerezhető be itthonról (pl. a különböző szervezetek jelentései, kiadványai).

A kutatás továbbra is kiemelt fontossággal kezelte az ún. centro socialék világát, amely közül sikerült kapcsolatba lépni újabbakkal, így például az ArtLab Pármával vagy a milánói Leoncavalloval. Fogadó szervezetemnél, az eXSnianál is sikerült újabb interjút készítenem és újabb kontaktokhoz jutottam el. Ezek mind-mind fontos elemekkel gazdagítottak és mélyítették a kutatás ezen irányát. Összességében elmondható, hogy a kutatásom egyik lényeges empirikus

részét képező, civil kezdeményezéseket sikerült alaposan feltérképeznem, amely mind a civil szervezetek csoportosítása szempontjából, mind pedig egy önálló csak e szervezetekkel foglalkozó publikáció szempontjából fontos eredmény. A későbbiek során, ezeknek az eredményeknek köszönhetően, szeretnék e témában további írásokat – elsősorban angolul – közzétenni, amelyek a központok migrációval kapcsolatos szerepét járja körül és megvilágítja a centrok azon tevékenységeiket, amelyekkel a bevándorlás gerjesztette kihívásokra igyekeznek lokális szinten megoldást kínálni. Ez a migrációkutatásnak eddig kevésbé publikált területe mind külföldön, mind pedig itthon. Az ösztöndíjas időszak alatt ehhez kapcsolódóan elkészült már egy tanulmány vázlata, majd pedig egy első változata, amelyet folyamatosan egészíték ki a feldolgozott kutatási eredményekkel.

A civil szervezetek másik markáns csoportja, az egyházi háttérű civil szervezetek, amelyre a jelen kutatás egyik fontos fókuszterülete. Alapvetően tudjuk, hogy az olasz katolikus egyház milyen álláspontot képvisel a bevándorlás tekintetében, hiszen Ferenc pápa rendszeresen kifejti erről a véleményét, de az egyházi civil szervezetek is aktívak, jelentősek. Ezeket a szervezeteket is szerettem volna részletesebben, átfogóbban feltérképezni, valamint fontos célkitűzés volt megvizsgálni, hogy más felekezet oldaláról is találhatunk-e ilyen kezdeményezéseket. Az ösztöndíjas időszak alatt több ilyen szervezettel is kapcsolatba kerültem interjúkon, rendezvényeken, konferenciákon keresztül. Érdekes volt tanulmányozni azt, hogy nemcsak a katolikus egyház képvisel markáns véleményt a migrációval kapcsolatban, hanem az evangélikus vagy protestáns egyház is. E kapcsán fontos eredmény volt többek között Claudio Paravattal készült interjúm, aki a Valdese Egyház ilyen téren munkájáról tájékoztattott. Valamint az Evangélikus Egyházak Federációjának (FCEI) a megismerése, akik szintén fontos munkát végeznek a bevándorlók integrációja terén. Természetesen katolikus oldalon jelentős szervezeteket és eseményeit találhatjuk, ilyen a Comunità Sant'Egidio Rómában, a Trasteverén található központja, ahol a nyelvoktatással és teljes körű segítségnyújtással (munkakeresés, szállás, ügyintézés) is foglalkoznak. Vagy a Centro Astalli, amely ugyancsak teljeskörű segítségnyújtást biztosít a bevándorlók számára, például ingyenes étkezéssel és orvosi ellátással. Szintén ide kapcsolódóan mindenképpen meg kell említenem a két protestáns egyház (Valdese és FCEI), valamint az Sant'Egidio együttműködéséből született fontos projektet az ún. Progetto Coridoi Umanitari, amelynek főbb célkitűzései, hogy biztonságossá tegyék a tengeri átkelést és megakadályozzák az embercsempészetet. Az egyházi háttérű civil szervezetek egy olyan téma, amelyet eddig idehaza nem kutatott és nem publikált terület. Az ösztöndíjnak köszönhetően ezekkel a mélyfúrásokkal lehetőségem nyílt, hogy a témát önálló publikációban is be tudjam mutatni.

E részfeladatok sikeres megvalósulása a megkezdett csoportosítást is tovább pontosította, amely szintén fontos elem volt a kutatásnak. Az ösztöndíjas időszak alatt megismert szervezetek egyrészt megerősítették a csoportosítást, másrészt pedig rámutattak egyes elemek fontosságára (így például az egyházi-világi felosztásra) vagy éppen megkérdőjelezték más elemek fontosságát. Ez utóbbira jó példa a bevándorlók és olaszok által alapított szervezetek felosztása, amely a jelenlegi kutatásaim alapján kevésbé relevánsnak bizonyult, mivel az legtöbb szervezetnél olaszok és bevándorlók is tevékenykednek és nem fontos az alapításnál tapasztalható összetétel/háttér. Vagyis összességében elmondható, hogy a tipológiára vonatkozó célkitűzés is sikeresnek értékelhető, ám bár folyamatosan finomítást igénylő terület. E területről is tervezek publikációt (a civil szervezetek migráció kezelésében betöltött szerepének a bemutatásával együtt), amely a terveim szerint még idén meg fog jelenni.

A csoportosításhoz kapcsolódóan fontos kiemelni a szakértői interjúk fontosságát is, amely nélkülözhetetlen volt a kutatás minden területén: egyrészt az előre haladás segítette, hiszen minden interjúalanyom a legfrissebb adatokat, eredményeket, kihívásokat közölte, amelyek hozzájárultak, ahhoz, hogy a kutatásom még naprakészebb és aktuálisabb adatokkal gazdagodjon, illetve új kutatási területeket is megnyitottak. Így például Christopher Hein, a Luiss Egyetem emberi jogokkal foglalkozó nemzetközi hírű professzorának köszönhetően egy új irány és publikációs lehetőséget hozott az ösztöndíjas időszak. Az ő tanácsára és a segítségével egy, az integráció szemszögén keresztül Olaszországot és Németországot összehasonlító kutatás és később publikációba fogtam bele. Természetesen az interjú során egyéb új, fontos irányvonalakat és segítséget is adott, így például a bevándorló közösségek vallását, valamint az emberi jogok kérdéskörének a bevonását a kutatásaimban. Konzultációt folytattam Chiara Marchettivel is, aki a milánói egyetemen tanít és szintén fontos kiegészítésekkel szolgált a kutatásomhoz. A LUMSA Egyetem professzora, Andrea Crescenzi többek között a civil szervezetek kapcsán adott fontos támpontokat, illetve egy hosszabb távú, kutatói csoportba való bekapcsolódást is lehetővé tesz. A centro socialiék kapcsán fontos segítség, a téma olaszországi szakértője, Andrea Membretti professzor, akinek a milánói centro kapcsolatot is köszönhetem. Az IDOS, a római bevándorlással foglalkozó kutatóközpont, fontos adalékokat adott a mindenkori bevándorlási trendekről. A már említett Caludio Paravati professzor pedig nemcsak az egyházi hátterű civil szervezetekben nyújtott kiemelkedően fontos segítséget, hanem számtalan új kontakttal is gazdagított (politikustól elkezdve, egyetemi professzorokig és bevándorló közösségekig). Alapvetően, akivel interjút készítettem, mindenkinél alkalmaztam a hólabda, illetve a kapcsolati háló elemzés módszert, így számtalan további fontos kapcsolatot jutottam el.

E kutatási módszereknek köszönhetően a politikai szint elemzésében is történt előrelépés. A támogatott időszak alatt a legtöbb nehézséget a politikai szint véleményének a megismerése okozta. Vagy egyáltalán nem kaptam választ a megkeresésekre, vagy nagyon lassan haladtak (és haladnak) az egyeztetési folyamatok. Ez nem új keletű probléma, korábban is próbálkoztam személyes megkeresésekkel, de nem sok sikerrel jártak. Pontosan ezért a kutatási tervben alternatívaként a sajtóelemzést is feltüntettem, amelyet a Képviselőház könyvtárában sikerült maradéktalanul elvégezniem (egyéb itthon nem elérhető szakfolyóiratokban megjelent tanulmányok gyűjtésével együtt). Ez mindenkor fontos része a kutatásnak, hiszen egy olyan forró és változékony témánál, mint a bevándorlás fontos elem a sajtóelemzés, a hiszen ezen keresztül is átfogó képet kaphattam a különböző politikai pártoknak és politikusoknak a migrációról alkotott véleményéről. Ugyanakkor fontos itt is megemlítenem, hogy interjúalanyaimtól kaptam közvetlen kapcsolatokat politikusokhoz és e kapcsán nemcsak kapcsolatfelvételek, hanem időpont egyeztetések is megtörténtek. Lényeges kiemelnem azt is, hogy e részfeladatnak a nyári időszak nem kedvezett. Tapasztalataim alapján, Olaszországban eleve nehezebb bárkit is elérni e periódusban, de a politikai szintre ez fokozottan igaz. Ugyanakkor a Munkaügyi Minisztérium szociális osztályáról kaptam visszajelzést és tudtam egy ott dolgozóval, egyelőre informális keretek között, beszélni. Ahogy Ali Baba Faye szenegáli származású politikushoz, szakértőhöz, illetve Caludio Paravati kiterjed kapcsolatrendszerének köszönhetően több római és milánói önkormányzati, illetve magasabb szinteken lévő politikusokhoz is kaptam elérhetőséget.

Az elmúlt időszak olasz politika sajátosságainak és változásainak következtében az ún. SPRAR-ba, vagyis az állami befogadórendszer egyik intézményébe való bejutás bizonyult a leginkább nehéznek. Korábban is akadályokba ütközött ez a kérésem, de a jelenlegi kiélezett politikai helyzetben még inkább nehezebb, sőt általában olasz újságírókat és kutatókat se engednek be. Azonban a központokat sikerült feltérképezniem és a Munkaügyi Minisztérium említett alkalmazottjával való beszélgetésem hasznos része lett az ösztöndíjas időszaknak, hiszen olyan empirikus tapasztalatokon nyugszik, amelyeket csupán szekunder forrásokból nem sikerült volna ilyen alaposan megismernem.

A kvalitatív kutatások mellett a civil szervezetekhez kapcsolódóan a mobilitás fontos részfeladata volt a kvantitatív módszerek közül a kérdőíves felmérés készítésének a megkezdése, amely a szervezetek integrációs törekvéseinek a mérésére, sikerességük mennyiségi mutatókkal való alátámasztására vagy éppen az ehhez kapcsolódó hipotézis megdöntésére szolgál. E feladat egyedüli kutatóként rengeteg munkát és időt igényel, ahogy arra Prof. Kákai László is rámutatott, aki sokat segített az első lépések megtételében és olasz

Dömös Mariann

kontaktokat – Prof. Anna Trono és Prof. Elena Ambrosetti – is biztosított. Ahogy említettem, az ösztöndíjas időszak alatt a legfontosabb feladat volt, a civil szervezetek hatékonyságához egy kérdőív kezdeti lépéseinek az elvégzése. Mielőtt a kérdőíves vizsgálatra sor kerülhetne, nagyon fontos, hogy azonosítsuk mit is szeretnénk mérni. Estemben folyamatosan visszatérő kérdés (pl. a konferenciákon), hogy mennyire is tekinthetőek-e szervezetek hatékonyak a bevándorlók integrációja szempontjából. Ám ezt, ilyen típusú szervezetek estében nehéz feladat megállapítani, de kérdőív segítségével kaphatunk róla egy átfogóbb képet. Ehhez mindenekelőtt fontos volt egy kutatási terv/vázlat megalkotása, a kontakt kutatás és az interjúk során rákérdezni arra, hogy interjúalanyaink szerint milyen fontos területei, ismervei vannak egy civil szervezet hatékonyságának. Ez alapján eddig kirajzolódtak már olyan fontosabb kulcsterületek (pl. segítség, partnerek, fő gondok, költségvetés), amelyek a kérdőív alapjait, kezdeti lépéseit, tulajdonképpen további kutatási irányait adják. Ugyanakkor további vizsgálódásokra is szükség van, így például a hatóság, az önkormányzat vagy a lakosság hozzáállásának a vizsgálatára. E kutatási részfeladat lépéseit sikeresnek tartom, hiszen ahogy említettem, ennek megvalósítása jóval túlmutat a rendelkezésre álló időn és humán erőforráson, ugyanakkor fontos elemi, alapjai valósultak meg, amelyek már így is árnyalják az eddigi vizsgálódásaimat.

A Covid-19 járvány hatásai a bevándorló közösségekre és a civil szervezetek tevékenységére szintén fontos és megkerülhetetlen részfeladata volt a kutatásnak. Itáliát súlyosan érintette a pandémia első hulláma, a bevándorló közösségekre pedig nemcsak egészségügyileg, hanem gazdasági szempontból is fokozottan hatott a járvány. A civil szervezetek is nehéz helyzetbe kerültek, de számtalan új kezdeményezés is született ebben az időszakban, amely vizsgálata új aspektust adott a kutatásomhoz. Az új kutatási eredményeket az évente megrendezésre kerülő, egyik legrangosabb migrációs konferencián, a The Migration Conference-en ismertettem. Mindez pedig nem jöhetett volna létre a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj támogatása nélkül.

Ide kapcsolódva mindenképpen ki kell emelnem, hogy szintén az ösztöndíjnak köszönhető azt is, hogy számtalan eseményen, szemináriumon, kerekasztal beszélgetésen sikerült részt vennem (a teljesség igénye nélkül: Istituto Affari Internazionali szemináriumok, ADiM szemináriumok, beszélgetések, IDOS jelentés bemutatója stb.). Valamint olyan nemzetközi, neves konferenciákon (IMISCOE, TMC) vehettem részt előadóként, amelyeket a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj támogatása nélkül nem tudtam volna megvalósítani.

Végül, de nem utolsó sorban az ösztöndíj fontos célkitűzése volt szakirodalom gyűjtése, elemzése. Ez mindig fontos feladat, de a téma aktualitásából adódóan, Olaszországbán

folyamatosan jelennek meg az új könyvek és tanulmányok, amelyek beszerzése és elemzése nélkülözhetetlen és itthon nem mindig beszerezhető a már említett okok miatt (civil szervezet vagy egy esemény, konferencia kiadványa). Ezeket pedig legkönnyebben helyben, a könyvtári munka során, illetve a legfrissebb szakirodalmak megvásárlása révén sikerült megismernem és felhasználnom a kutatásaimhoz. Ezek beszerzésére, az ösztöndíj nélkül, nem sok esélyem lett volna. Az olasz Képviselőház könyvtárában végzett kutatómunka pedig nagyban kiegészítette a szakirodalmi forrásaimat és sok értékes adat begyűjtésével hozzájárult a kutatómunka elmélyítéséhez.

A kutatás várható eredményei, összegzés

Összességében elmondható, hogy a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj nagyban elősegítette a posztdoktori kutatásaimat. A részfeladatok fontos célkitűzései közül mindegyiket sikerült úgy megvalósítani, hogy az a kutatás értékes alapanyagává válhasson. Így reményeim szerint a következő hónapokban, több, új kutatási eredményekkel kecsegtető publikáció fog napvilágot látni.

Az aktuális olasz migrációs helyzet mélyebb megismeréséhez, a vele kapcsolatos problémák feltárásához és a civil szervezetek ennek megoldásában betöltött szerepének értelmezéséhez, a helyben gyűjtött adatok és legfrissebb olasz nyelvű szakirodalmak nagyban hozzájárultak. A centro socialék alaposan és mélyen dokumentálva lettek, amely mind nemzetközileg, mind pedig a magyar szakirodalomból hiányzik. Így a kutatás ezen fejezetét egy önálló, angol nyelvű tanulmány formájában is szeretném megjelentetni, amely az integráció szempontjából vizsgálja e közösségi tereket és amely eddig nem publikált területe a nemzetközi migrációkutatásnak. Mindehhez a már említett vázlat elkészült, amelyet a kutatás eredményeivel folyamatosan egészítetek ki. Az egyházi háttérű civil szervezetekről magyar nyelvű publikáció készül, amelyet szeretnék majd angolul vagy olaszul is megjelentetni.

Az ösztöndíjas időszak sikerességét mutatja az is, hogy – többek között – az elért eredmények felhasználásával egy olasz nyelvű publikáció fog megjelenni (jelenleg lektorálva és megszerkesztve, az utolsó szakaszában van), amely az olasz migrációs tendenciákról szól. Ezenkívül más publikációk is előkészületben vannak: az Afrika Tanulmányokban is meg fog jelenni egy írásom az olaszországi afrikai bevándorlás és a civil szervezetek kapcsán, valamint a Külügyi Szemléhez egy az olasz migrációs politikával (és a kutatás legújabb eredményeivel, többek között a Covid-19 járvánnyal) foglalkozó írásomat nyújtom be. Korábbi témavezetőmmel, Dr. Tarrósy Istvánnal egy közös tanulmányt írunk a migrációs döntés lelki és

Dömös Mariann

geopolitikai háttéréről, amelyhez sok, az ösztöndíj ideje alatt megszerzett kutatási adatot fogok tudni hasznosítani. Ezenkívül tervezek egy, az olaszországi civil szférát bemutató átfogó tanulmányt, amely a jelenlegi kutatások eredményeit, többek között a szervezetek tipológiáját is a nagyközönség elé tárja. Illetve szeretném majd ezt angolul és/vagy olaszul is publikálni. Valamint nagyon foglalkoztat egy tanulmány, amelyben a magyar és az olasz migrációs politikát vetném össze a következő szempontok mentén: milyen kezelési stratégiákat használnak Olaszországban ehhez képest milyen hasonlóságokat, illetve különbségeket találhatunk Magyarországon. Mivel a téma nagy érdeklődésre tart számot Olaszországban, olaszul szeretném publikálni. Ahogy a Hein professzor javaslatára elkezdett olasz és német integrációs sajátosságokat összehasonlító tanulmányt is.

Mindezekből is jól látható, hogy a kutatóút sok olyan elemmel foglalkozott, amely itthon kevésbé ismert és kutatott része a migrációnak. Valamint az is, hogy az ösztöndíj sok hasznos eredménnyel (és motivációval) szolgált, ahogy a publikációk, a konferencia részvételek és tervezett tanulmányok is mutatják. Összességében a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj hozzásegített ahhoz, hogy a 2014 óta szisztematikusan zajló kutatások további mélyrétegeit is feltárjam, az eddig elvégzett kutatásokat tovább folytassam, frissítsem; illetve újabb irányvonalakat is vizsgálni kezdjek. Mindezeket pedig mind magyar, mind pedig angol és olasz publikációk és előadások során a hazai és nemzetközi tudományos közösséggel is megismertessem. Egy távolabbi cél pedig, hogy az újabb kutatásokkal bővítve, a disszertációm is szeretném könyv formájában megjelentetni. Emellett a kutatási terület aktualitása miatt a szélesebb publikum számára is érdekes lehet a téma, amelyet ismeretterjesztő közlemények formájában is szeretnék közreadni.

Természetesen ilyen rövid terjedelemben nem lehet maradéktalanul összefoglalni mindazt, ami ebben a majdnem fél évben történt, és ez nem is volt célja ennek az esszé jellegű beszámolónak. Sokkal inkább szerettem volna felvillantani néhány olyan fontosabb eredményt, amelyek egyrésztől reflektálnak a benyújtott munkatervemre, másrésztől pedig kiemelnek néhány fontosabb eredményt, amely a kutatásom szempontjából lényeges és értékes. Másrésztől pedig lehetőséget nyújtott érzékeltetni a kutatásban való előre lépest, haladást, amelyek nagyban köszönhetőek az elnyert Magyar Állami Eötvös Ösztöndíjnak. Összességében az ösztöndíj a PhD megszerzése utáni következő fontos lépéseket jelentette a fiatal kutatói pályám jövőbeli kiteljesedéséhez.